

#DretsALaCiutat

MECANISMES DE PROTECCIÓ I GARANTIA DELS DRETS HUMANS

Institut de Drets Humans de Catalunya

Editat per:

IDHC, Institut de Drets Humans de Catalunya

Av. Meridiana 32, ent. 2^a, esc. B

08018 Barcelona

+34 93 119 03 72

comunicacio@idhc.org

www.idhc.org *redes*

twitter.com/institut_IDHC

facebook.com/institut.drets.humans.catalunya

Amb el finançament de:

Ajuntament de L'Hospitalet de Llobregat

Aquesta obra està subjecta a una llicència de Reconeixement:

No Comercial-Sense Obra Derivada

4.0 Internacional de Creative Commons

MECANISMES DE PROTECCIÓ I GARANTIA DELS DRETS HUMANS

Institut de Drets Humans de Catalunya

INDEX

- 5 **Introducció**

- 6 **1. Noció i característiques dels drets humans**
- 6 A) Concepte i fonts jurídiques
- 7 B) Característiques dels drets humans: universalitat, indivisibilitat i interdependència

- 9 **2. Desenvolupaments internacionals posteriors: els mecanismes de protecció i garantia dels drets humans**
- 9 **2.1. Sistema Universal de protecció i garantia dels Drets Humans**
- 10 A) Els Pactes Internacionals dels Drets Humans
- 11 B) La protecció específica de col·lectius vulnerables i persecució de practiques especialment aberrants
- 12 C) Mecanismes universals de garantia i protecció dels drets humans

- 14 **2.2. Sistemes regionals de protecció i garantia dels Drets Humans**
- 14 A) Sistema europeu de protecció dels drets humans
- 16 B) Sistema interamericà de protecció dels drets humans
- 18 C) Sistema africà de protecció dels drets humans

Introducció

El reconeixement i la protecció dels drets humans a nivell mundial és un procés que s'inicia ben entrat el segle XX, quan bona part d'aquests drets ja estaven garantits en el pla constitucional de, com a mínim, alguns Estats.

La constatació de la greu vulneració dels drets humans en nombrosos països i la voluntat d'humanització progressiva del Dret Internacional formen la base del procés d'internacionalització d'aquests drets.

El reconeixement dels drets inherents a l'ésser humà és un procés en permanent evolució i actualització, que avança en funció de les necessitats i el context. Des de l'aprobació de la Declaració Universal dels Drets Humans el 1948, hi ha hagut transformacions molt importants que han comportat l'aparició de nous reptes que requereixen el reconeixement de nous drets – els anomenats drets humans emergents.

1. Noció i característiques dels drets humans

A) Concepte i fonts jurídiques

El conjunt normatiu en matèria de drets humans es forma d'una base sòlida juntament amb fortes ramificacions en pactes i tractats. Fonamentada en la Carta de les Nacions Unides, la Declaració Universal de Drets Humans constitueix el punt de referència d'aquesta piràmide normativa. El desenvolupament de la Declaració en dos tractats internacionals gairebé universals, i els convenis i declaracions en àmbits especialment sensibles, fan d'aquesta àrea del dret una de les més completes, i permeten afirmar la universalitat, indivisibilitat i interdependència dels drets humans.

Existeix una connexió entre filosofia i dret en la definició de què s'entèn per "drets humans". Així, per a Peces-Barba, l'expressió "drets humans" significa, segons el context en què es pronuncii, una "pretensió moral forta que s'ha d'atendre per a fer una vida humana digna" i un sistema de dret positiu en el qual, efectivament, els drets estan reconeguts legalment¹. Existeix, per tant, un fonament ètic legitimador dels drets humans, que només es fa efectiu quan l'ordenament jurídic reconeix i protegeix aquests drets.

En un sentit similar, en una altra definició, Pérez Luño concreta el fonament ètic dels drets humans en els valors de la "dignitat, llibertat i igualtat". Així, cada individu, sense distinció d'origen familiar, social o cultural, té el dret al reconeixement del seu valor inherent com a representant de la humanitat. A més, s'alça com a valor central la dignitat dels éssers humans, originària des del propi naixement.

A partir d'aquesta concepció, ha d'aclarir-se que:

- a) Les "facultats" a les quals es refereixen aquests drets humans han de respondre a una pretensió o expectativa justa i, per tant, "generalizable"; no a un "privilegi". Així, mentre que el dret suposa una expectativa tendencialment generalizable, inclusiva i igualitària, un privilegi comporta una pretensió tendencialment restrictiva, excloent i discriminatòria.
- b) El titular dels drets sempre és la persona física, l'individu, però també en poden ser titulars els grups o col·lectius. Exemple: el dret a l'autodeterminació dels pobles sota dominació colonial; les declaracions de drets dirigides únicament a minories i pobles indígenes.

1 PECES-BARBA MARTÍNEZ, G. Curso de derechos fundamentales. Teoría general. Madrid: Universidad Carlos III de Madrid - BOE, 1999, p. 23.

- c) El deure de respectar i protegir els drets humans recau sempre, de manera directa, sobre la figura de l'estat sobirà, entès com a poder públic. Això inclou tant l'administració central com tot el seu aparell legislatiu i judicial, els ens territorials descentralitzats, les empreses públiques, etc. Els òrgans d'experts encarregats de la supervisió del compliment dels tractats internacionals de drets humans es refereixen a una triple obligació de respectar, promoure, i protegir els drets humans.

B) Característiques dels drets humans: universalitat, indivisibilitat i interdependència

La Conferència Mundial de Drets Humans celebrada a Viena el 1993 va afirmar, a la seva Declaració final, que els drets humans, tal com estan recollits a la Declaració Universal de Drets Humans i desenvolupaments subsegüents, són universals, indivisibles i interdependents. Aquesta triple afirmació constitueix la resposta al doble debat sobre el suposat rànquing de drets humans i sobre el relativisme cultural com a límit dels drets.

Interdependència i indivisibilitat

La indivisibilitat dels drets humans suposa la impossibilitat de separar les diferents categories de drets: civils i polítics, o econòmics, socials i culturals. Normalment el debat se sol enfocar a dividir aquests drets pel suposat major cost econòmic que comporten els drets econòmics, socials i culturals, però si s'analiza l'aplicació d'aquests drets es pot comprovar que això no és així. Tots els drets humans tenen costos econòmics i suposen una intervenció de l'estat si es volen satisfer totalment.

D'aquesta manera, tots ells són perfectament exigibles davant les autoritats públiques nacionals, incloent els tribunals, si es defineixen adequadament en les lleis substantives i s'adeqüen les lleis processals.

En la mateixa línia, la interdependència dels drets emfatitza que, en realitat, els drets humans són complementaris, que en la seva realització hi ha interaccions contínues i que en el seu exercici els drets es reforcen mútuament. Això també comporta la impossibilitat de protegir uns drets si amb això vulnerem o deixem de garantir els altres.

Universalitat

La universalitat, finalment, no implica altra cosa que reconèixer que els drets humans corresponen a tots els éssers humans de la mateixa forma, atès que estan basats en la dignitat inherent a tot ésser humà.

D'una banda, la universalitat dels drets reconeguts en l'àmbit mundial no impedeix l'enriquiment d'aquests drets en el plànol regional, com ha succeït a nivell europeu, americà i africà. D'altra banda, les restriccions i limitacions dels drets universals també poden ser acceptables si es respecten les formes i requisits que s'exigeixen en els tractats, mentre no siguin una negació del dret en si o estiguin basades en motius incompatibles amb el propi fonament dels drets humans, la dignitat humana, o dels principis generals que els regeixen

2. Desenvolupaments internacionals posteriors: els mecanismes de protecció i garantia dels drets humans

2.1. Sistema Universal de protecció i garantia dels Drets Humans

A partir de la Declaració Universal i d'acord amb el pla de treball traçat per la Comissió de Drets Humans, l'ONU inicia la construcció d'un sistema universal de protecció dels drets humans basat en tres pilars:

- a) La formulació o reconeixement jurídic precís dels drets humans en textos legals, particularment declaracions i tractats internacionals.
- b) El foment o la promoció dels drets humans per mitjà de diverses accions, com la difusió, l'educació en drets humans i, més recentment, la incorporació dels drets humans al concepte de "desenvolupament" i, per tant, a tota la labor de l'organització en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament.
- c) L'establiment de mecanismes institucionalitzats de garantia i protecció internacional, en forma d'òrgans i procediments de control de diferent tipus, a exclusió de la via jurisdiccional.

A) Els Pactes Internacionals dels Drets Humans

L'adopció de la Declaració Universal de Drets Humans es va produir en el mateix moment en què començava la "Guerra freda", un període d'enfrontament entre els estats del bloc comunista, controlat per la Unió Soviètica, i els estats occidentals, liderats per Estats Units. El tractat internacional que havia de convertir en norma jurídica obligatòria el contingut de la Declaració va sofrir les conseqüències d'aquest enfrontament ideològic, de manera que es va decidir dividir el projecte en dos tractats independents, que permetessin als blocs enfrontats prioritzar uns drets sobre uns altres.

Els països occidentals van posar l'èmfasi en els drets civils i polítics, evitant compromisos de relleu respecte els drets socials, i els països de l'Est van defensar la

prioritat dels drets econòmics, socials i culturals, posposant el compromís en el compliment dels drets civils i polítics.

La negociació en paral·lel dels dos textos va concloure simultàniament amb l'adopció del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC) i del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (PIDCP), tots dos l'any 1966, mitjançant una única Resolució de l'Assemblea General de l'ONU [Resolució 2200 (XX)]. Tots dos pactes van entrar en vigor deu anys més tard, al gener i març de 1976 respectivament.

Actualment, tots dos convenis han aconseguit i superat la xifra de 160 estats part i s'han convertit, per tant, en pràcticament universals. De fet, la reglamentació en dos tractats diferents no ha impedit que s'hagi proclamat una vegada i una altra que els drets humans són universals, indivisibles i interdependents. Tots dos instruments, a més, comparteixen alguns elements comuns, com l'art. 1 sobre l'autodeterminació dels pobles o la llibertat de sindicació o la protecció de la família.

En canvi, sí trobem diferències respecte del grau d'efectivitat de la protecció reconeguda. Així, mentre el PIDCP estableix que tots els estats part s'obliguen a "respectar i assegurar" els drets enumerats a continuació, el PIDESC els obliga a "Prendre mesures [...] fins al màxim dels seus recursos per aconseguir progressivament la plena realització d'aquests drets". Mentre que un tractat estableix obligacions de resultat i exigeix l'efectivitat real dels drets, l'altre preveu obligacions de comportament i un compromís progressiu. Això no equival a dir que el PIDESC no estableixi obligacions jurídiques autèntiques, sinó que es tracta de deures de diferent abast. Els estats part en el PIDESC no han de, en general, garantir un resultat específic en benefici de la seva població, però sí han de comportar-se de determinada manera.

A més, respecte de certes dimensions del Pacte sí existeixen "obligacions immediates i d'abast general" - el principi de no discriminació en l'exercici d'aquests drets o el "contingut essencial" de cadascun d'ells - que no admeten vulneració o regressió sota cap circumstància.

El Comitè DESC va ser creat per a la supervisió del compliment del PIDESC. Es compon de divuit experts independents en Drets Humans, que es reuneixen a Ginebra en dues sessions anuals per realitzar les seves avaluacions. El sistema previst per a les avaluacions del Comitè és el de l'elaboració d'informes periòdics, en els quals es supervisa l'aplicació de les disposicions del PIDESC en els Estats que hagin ratificat el Pacte.

Així mateix, també es contempla la possibilitat que organismes internacionals, ONGs i organitzacions de base emetin informes alternatius als dels Estats que presenten al Comitè DESC com a part del seu examen periòdic. En ells s'han de recollir els avanços i dificultats de cada Estat part en matèria de DESC. Després d'haver examinat els informes, el Comitè emet unes observacions finals. Això permet que els Estats avaluin la seva situació i duguin a terme polítiques de millora, així com una posada en públic de la situació respecte als DESC.

Com els altres Comitès, duu a terme també una funció interpretativa de les disposicions del tractat. A més el Comitè DESC pot realitzar suggeriments i recomanacions de caràcter general en l'àmbit de les seves competències, a la AGNU i al ECOSOC.

Contingut material dels Pactes

Quant al contingut material del PIDCP, la taula de drets civils i polítics enunciats és bastant àmplia i està jerarquizada normativament. L'article 4 del Pacte permet distingir entre dos grans grups de drets. Uns poden ser derogats en cas d'emergència pública, seguint un procediment determinat. Uns altres no són derogables en cap cas. Aquests drets inderogables constitueixen, per tant, el nucli dur de la protecció internacional dels drets humans. Han de ser respectats per tots i a tot moment. Es tracta del dret a la vida, la prohibició de l'esclavitud i de la tortura o la llibertat de pensament, entre uns altres.

Els altres drets civils i polítics enunciats, igualment fonamentals, poden ser derogats temporalment en cas d'emergència pública que posi en perill la vida de la Nació, sempre que aquesta hagi estat declarada formalment i la derogació sigui estrictament necessària.

Si passem al PIDESC, en la seva part III es desenvolupen els que són els articles 22 a 27 de la Declaració Universal. Es tracta del dret al treball (arts. 6 i 7), el dret a la protecció i assistència a la família (art. 10), el dret a un adequat nivell de vida i a no passar gana (art. 11) el dret a la salut (art. 12), el dret a l'educació (arts. 13 i 14) i el dret a la cultura (art. 15).

B) La protecció específica de col·lectius vulnerables i la persecució de pràctiques especialment aberrants

Els tractats internacionals més específics compleixen un doble objectiu. Els estats vinculats pels tractats desenvolupen i aprofundeixen en les seves obligacions i es facilita l'establiment d'obligacions internacionals particulars per als estats que no estan en disposició de signar.

Un primer grup de tractats internacionals elaborats en el si de l'ONU ha incidit en la protecció dels grups vulnerables, com els refugiats, la dona o els nens. I encara que cadascun d'aquests tractats té les seves particularitats, tots ells es caracteritzen per l'adaptació i actualització dels drets humans clàssics al col·lectiu que es desitja protegir.

El segon grup de tractats internacionals adoptats a escala universal tracta de prevenir i castigar les pitjors vulneracions de drets humans fonamentals: genocidi (1948), discriminació racial (1966), tortura (1984) i desaparicions forçades (2006). De nou, l'esquema d'aquests tractats és similar: definició del tipus penal que es vol perseguir, compromisos jurídics i processals dels estats i cooperació internacional per a la seva consecució.

La major part dels convenis, amb la notable excepció del Conveni relatiu als treballadors migrants (1990) i, ara per ara, el Conveni contra les desaparicions forçoses (2006), han obtingut altes xifres de participació que de vegades superen la dels pactes, encara que també han estat freqüents les reserves, en particular en el cas del CEDAW, que no sempre són compatibles amb l'objecte i finalitat del tractat.

Estatus dels tractats internacionals de DDHH adoptats en el si de l'ONU (Febrer 2016)

Tractats	Estats part	Ratificació Espanya
PIDESC (1966)	165	27 d'abril de 1977
PIDCP (1966)	169	27 d'abril de 1977
PIDCP: Protocol contra la pena de mort (1989)	73	11 d'abril de 1991
Conveni contra el Genocidi (1948)	142	13 de setembre de 1968
Conveni/Protocol Refugiats (1951/1967)	147	14 d'agost de 1978
Conveni Discriminació racial (1965)	178	13 de setembre de 1968
Conveni Discriminació Dona (1979)	190	5 de gener de 1988
Conveni contra la Tortura (1984)	159	21 d'octubre de 1987
Conveni Drets del Nen (1989)	197	6 de desembre de 1990
Conveni Treballadors Migrants (1990)	48	---
Conveni Persones amb Discapacitat (2006)	169	3 de desembre de 2007
Conveni Desaparicions Forçoses (2006)	51	24 de setembre de 2009

No obstant, no es pot donar per conclosa la tasca de codificació internacional dels drets humans per part de l'ONU, i aquesta necessitat d'ampliar la protecció de drets es reflecteix en l'adopció en els últims anys de convenis com, per exemple, el Conveni sobre els drets de les persones discapacitades.

C) Mecanismes universals de garantia i protecció dels drets humans

El reconeixement internacional dels drets humans no resol la qüestió del seu efectiu gaudi a escala individual i col·lectiva. La internacionalització dels drets humans ha generat l'expectativa que l'efectiva protecció d'aquests drets hauria de tenir també una dimensió internacional. S'espera que les mateixes instàncies que han reconegut drets estableixin mecanismes efectius per protegir-los.

A escala universal, aquesta expectativa està lluny de veure's satisfeta. La comunitat internacional s'ha dotat, a través de l'ONU, d'unes institucions internacionals capaces de fer seguiment i avaluar la situació dels drets humans als diferents països: òrgans intergovernamentals i òrgans tècnics. Entre els primers destaca el Consell de Drets Humans, format per 47 estats membres de l'ONU. En aquest òrgan es duen a terme diferents procediments de supervisió del comportament dels estats d'entre els quals destaca l'"Examen Periòdic Universal", engegat el 2007; un "control" més polític que tècnic pel qual passen tots els estats membres de l'ONU una vegada cada quatre o cinc anys. Entre els òrgans tècnics, es va establir un/a Alt Comissionat de l'ONU per als Drets Humans, que està al capdavant de l'aparell burocràtic de la Secretaria dedicat a la promoció dels drets humans.

Per la seva banda, cadascun dels tractats internacionals en matèria de drets humans estableix òrgans independents ("comitès") dotats de diferents instruments de control internacional de les seves disposicions. Això representa un primer límit objectiu la seva efectivitat ja que aquest tipus de mecanismes només es poden aplicar als estats part en cada tractat. Els estats que no són part no queden subjectes als instruments de control del tractat. A més, hi ha una segona limitació de l'abast d'aquests comitès: molts dels convenis preveuen la possibilitat d'excloure l'aplicabilitat d'alguns mecanismes de supervisió.

• Mecanismes convencionals: els òrgans de vigilància dels tractats

Els anomenats "mecanismes convencionals" de protecció dels drets humans són els que s'estableixen en els tractats internacionals amb la finalitat de controlar

que els Estats estan observant les obligacions que aquests tractats els imposen. Aquesta funció es sol atribuir a un òrgan específic creat per la pròpia convenció, que serà l'òrgan de vigilància del tractat. Cadascun dels nou principals tractats internacionals en matèria de drets humans adoptats en l'ONU estableix un comitè d'aquest tipus.

Els comitès estan integrats per expertes i experts triats conforme a criteris de distribució geogràfica equitativa i de representació de les diferents cultures i els principals sistemes jurídics del món.

Encara que els mecanismes convencionals poden ser molt variats, en l'àmbit que ens ocupa són de tres tipus: presentació d'informes, queixes (presentades per particulars i/o per altres Estats) i recerques i visites a l'Estat

Els comitès també desenvolupen la funció interpretativa de les disposicions dels tractats, que es concreta en l'elaboració de comentaris que interpreten o precisen l'abast del tractat i de les obligacions convencionals dels Estats. Aquests documents reben –segons el comitè– el nom d'observacions/ comentaris/ recomanacions generals.

• **Mecanismes extraconvencionals**

Es denomina a tots aquells mecanismes de protecció que no han estat creats en virtut de tractats internacionals, sinó mitjançant resolucions adoptades pels òrgans de l'ONU competents. Existeixen tres mecanismes d'aquest tipus: els procediments especials, el procediment de denúncia i l'examen periòdic universal.

2.2. Sistemes regionals de protecció i garantia dels Drets Humans

En el plànol regional, els avanços en matèria de control del compliment són més notables. El Consell d'Europa (47 estats membres), l'Organització d'Estats Americans (35 estats membres) i la Unió Africana (55 estats membres) han elaborat instruments jurídics específics de drets humans que estableixen el seu propi elenc de drets i creen mecanismes internacionals de protecció d'aquests drets amb rang jurisdiccional o cuasi jurisdiccional. El fet que la víctima d'una violació de drets humans pugui accedir directament a alguns d'aquests procediments i que en determinades circumstàncies aquests puguin dictar sentències vinculants suposa un avanç indubtable en l'evolució del dret internacional.

Es pot afirmar que els sistemes regionals són més efectius que el sistema universal de protecció dels drets humans. Això es deu al fet que s'adeqüen més a les

realitats socials i culturals dels Estats de la regió i saben donar millors respostes a través de mecanismes de protecció més específics.

Un principi fonamental en l'actuació dels tres sistemes regionals és el principi de subsidiarietat. Segons aquest principi, els mecanismes internacionals de protecció i garantia dels drets humans són subsidiaris de l'actuació dels Estats. És a dir, una vegada que els mecanismes estatals de protecció i garantia dels drets humans han fallat, els ciutadans poden acudir a una instància supranacional per trobar una solució a la seva petició, sempre que es compleixin certs requisits.

Cal destacar que el responsable de les violacions dels drets humans és sempre l'Estat, ja sigui per acció o per omissió. Quan un tribunal internacional estableix que ha existit una violació als drets humans, qui ha de reparar a les víctimes i fer-los justícia és l'Estat.

A) Sistema europeu de protecció dels drets humans

El sistema europeu de protecció dels drets humans es desenvolupa en el marc del Consell d'Europa (CoE). La finalitat principal d'aquesta organització és la promoció de la democràcia, els drets humans i l'Estat de Dret. Amb seu a Estrasburg, està format per 47 Estats, gairebé tots els Estats europeus. A més hi ha set Estats que tenen estatut d'observadors: Canadà, la Santa Seu, Israel, Mèxic, Japó i EUA. Es pot afirmar que aquest sistema és el més evolucionat, la qual cosa en gran part es deu al fet que va ser el primer a crear-se i és el que té més experiència.

• Tractats de drets humans a nivell europeu

Els principals tractats de drets humans de l'àmbit europeu són:

- Conveni europeu per a la salvaguarda dels drets humans i les llibertats fonamentals de 1950 (Conveni Europeu de Drets Humans) – principal tractat de protecció dels drets humans de l'àmbit europeu, crea el TEDH.
- Carta Social Europea - l'objectiu d'aquest tractat és garantir als pobles europeus els drets socials, amb l'objectiu de millorar el seu nivell de vida i promoure el seu benestar social.
- Conveni Europeu per a la Prevenció de la Tortura i de les Penes o Tractes Cruels Inhumans o Degradants
- Conveni Marc per a la Protecció de Minories Nacionals

• Òrgan del sistema: el Tribunal Europeu de Drets Humans

El Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH), constituït el 1959, està compost per 47 jutges, un per cada Estat part del Conveni. Els jutges ocupen aquest càrrec a títol individual i no poden exercir cap activitat incompatible amb les exigències d'imparcialitat, independència i disponibilitat que requereix una activitat a temps complet. Cal assenyalar que, a diferència dels altres sistemes regionals, el jutge designat per l'Estat objecte d'un procediment no ha d'apartar-se del cas. És més, l'Estat demandat pot proposar el nomenament d'un jutge ad hoc quan el jutge designat per l'Estat no pogués intervenir o estigués absent.

Les diferents reformes han fet que el sistema sigui molt més accessible per a les víctimes, al mateix temps que han anat ampliant el treball del TEDH. D'aquesta manera, tots els Estats, en ser membres del CoE, accepten obligatòriament la competència del TEDH.

El TEDH té dues grans competències. A través de la competència jurisdiccional, el Tribunal busca donar resposta tant a les demandes individuals com a les demandes interestatals per violacions dels drets humans consagrats en el CEDH i els seus protocols. A través de la competència consultiva, a sol·licitud del Comitè de Ministres, emet opinions sobre qüestions jurídiques relatives a la interpretació del Conveni Europeu i els seus Protocols.

A través d'una demanda interestatal, qualsevol Estat part pot sotmetre al Tribunal qualsevol incompliment d'un altre Estat del que es disposa en el CEDH i els seus Protocols. A diferència del que ocorre en els altres sistemes, en l'europeu, les demandes interestatals s'han utilitzat amb freqüència i han estat molt rellevants en determinats casos, com en el de Grècia per les violacions als drets humans produïdes després del cop d'estat dels coronels (demanda presentada per diversos Estats) o en el cas d'Irlanda contra Gran Bretanya per les tècniques d'interrogatori utilitzades amb membres de l'IRA, qualificades pel TEDH com a actes de maltractament.

Quant a les demandes individuals, qualsevol persona, ONG o grup de particulars que es consideri víctima d'una violació dels drets reconeguts en el CEDH o els seus Protocols per part d'un Estat, podrà presentar una demanda contra el mateix davant el TEDH. Aquestes demandes han de complir certs requisits d'admissibilitat, entre d'altres: haver esgotat els recursos al seu propi país, no haver sotmès el cas a una altra instància internacional de recerca o arranjament, i que la demanda es presenti en els sis mesos següents a la data de resolució definitiva en l'àmbit intern.

Les sentències del TEDH tenen cada vegada major influència en els Estats europeus, ja que, d'una banda marquen un camí a seguir als tribunals nacionals en matèria de drets humans i per una altra, serveixen de fonament per portar endavant importants reformes legislatives.

B) Sistema interamericà de protecció dels drets humans

El sistema interamericà parteix de l'Organització d'Estats Americans (OEA), on s'aprova la Declaració Americana dels Drets i Deures de l'Home. L'OEA va ser fundada amb l'objectiu d'aconseguir en els seus Estats Membres "un ordre de pau i de justícia, fomentar la seva solidaritat, enrobustir la seva col·laboració i defensar la seva sobirania, la seva integritat territorial i la seva independència". En l'actualitat, l'OEA té 35 Estats membres: tots els Estats americans independents a excepció de Cuba, el govern de la qual va ser expulsat de l'organització en 1962. Cal destacar, que la participació d'aquests 35 Estats és molt diferent, ja que existeixen diferents nivells de compromís i exigibilitat entre ells.

• Tractats de drets humans a nivell interamericà

- Convenció Americana sobre Drets Humans o Pacte de San José de Costa Rica – base del sistema interamericà, estableix la Comissió interamericana de Drets Humans i la Cort Interamericana de Drets Humans.
- Convenció Interamericana per Prevenir i Sancionar la Tortura
- Convenció Interamericana sobre Desaparició Forçada de Persones
- Convenció Interamericana per Prevenir, Sancionar i Eradicar la Violència contra la Dona
- Convenció Interamericana per a l'Eliminació de totes les formes de Discriminació contra les Persones amb Discapacitat

• Òrgans del sistema: la Comissió i la Cort Interamericana de Drets Humans

S'encarreguen de supervisar el compliment dels drets reconeguts en els instruments regionals i internacionals aplicables als Estats membres de l'OEA. No tots els Estats americans poden ser denunciats davant la Cort Interamericana per violació als drets humans, sinó només aquells que hagin ratificat la Convenció Americana i que, a més, hagin acceptat la jurisdicció de la Cort Interamericana. Tots els Estats membres de l'OEA que no hagin realitzat aquests dos actes voluntaris poden ser denunciats per la violació dels drets humans davant la Comissió Interamericana.

- *Comissió Interamericana de Drets Humans*
Està formada per set comissionats independents. És una institució cuasi-judicial. La seva funció principal és la promoció del respecte i defensa dels drets humans. Una de les seves formes de treball són les Relatorías. Els Relators s'encarreguen d'investigar violacions de drets humans relacionades amb els temes assignats i preparen informes sobre aquest tema. També realitzen informes i visites i reben denúncies, de particulars, grups i Estats.
- *Cort Interamericana de Drets Humans*
La Cort està formada per set jutges nacionals dels Estats membres de l'OEA, triats a títol personal entre juristes de la més alta autoritat moral, de reconeguda competència en matèria de drets humans. En aquells casos en què s'estigui tramitant una denúncia contra un Estat del qual sigui nacional, el jutge pot excusar-se de participar si ho considera pertinent, o pot participar. Igual que el TEDH, la Cort té tant funció consultiva com contenciosa. Perquè la Cort actuï en un cas individual, el mateix haurà de tramitar-se primer davant la Comissió, que actua com un veritable “filtre” dins del sistema fins al punt de decidir lliurement si porta el cas davant la Cort o no. A més, perquè un Estat pugui ser “demandat” davant la Cort, aquest ha de reunir les dues condicions d'haver ratificat la Convenció Americana sobre Drets Humans i haver declarat expressament que accepta la competència contenciosa de la Cort.

C) Sistema africà de protecció dels drets humans

El sistema africà, el més jove dels tres sistemes estudiats, va començar el seu desenvolupament en el marc de l'Organització per a la Unitat Africana (OUA), que va ser reemplaçada per la Unió Africana (UA). La UA està formada per 54 Estats: tots els Estats del continent Africà a excepció del Marroc, que es va retirar de l'organització en 1985, en protesta per l'admissió dins de l'organització de la República Àrab Sahrauí Democràtica. El tractat base del sistema és la Carta Africana dels Drets Humans i dels Pobles.

• Tractats de drets humans a nivell africà

- Carta Africana dels Drets Humans i dels Pobles – a diferència dels altres tractats de drets humans, conté “drets dels pobles” i drets col·lectius o de “tercera generació” com el dret al desenvolupament, a un medi ambient satisfactori, a la pau i el dret de la gent a disposar de la seva salut i recursos naturals, que no es troben consagrats en cap altre tractat. També conté una sèrie de deures de l'individu cap a la família, la societat, les comunitats i l'Estat.

- Carta Africana dels Drets i Benestar del Nen
- Protocol de la Carta Africana per a l'Establiment del Tribunal Africà de Drets Humans i dels Pobles
- Protocol de la Carta Africana sobre els Drets de la Dona a Àfrica

• **Òrgans del sistema: la Comissió Africana i el Tribunal Africà de Drets Humans i dels Pobles**

Els òrgans que conformen el sistema africà són la Comissió Africana de Drets Humans i dels Pobles, que és l'òrgan de seguiment de l'aplicació de la Carta Africana; i el Tribunal Africà de Drets Humans i dels Pobles. El sistema africà és el més jove dels tres sistemes regionals i encara està en procés de consolidar-se.

Quant als drets humans consagrats en els tractats, es pot afirmar que el sistema africà és el més innovador, ja que incorpora drets no consagrats en cap altre àmbit, com és el dret al desenvolupament o el dret a la pau. D'altra banda, ofereix una visió universal i integradora dels drets humans, en abordar de manera conjunta tant els drets civils i polítics com els econòmics, socials i culturals, que en els altres sistemes són tractats per separat. No obstant això, el sistema africà té grans febleses en l'àmbit institucional. D'una banda, la falta de pressupost fa molt difícil el seu funcionament. D'altra banda, la falta de regles clares i conegudes sobre el seu funcionament el fa poc accessible a les persones i ONG.

Institut de Drets
Humans de Catalunya

Amb el suport i finançament de:

Ajuntament de L'Hospitalet

L'HOSPITALET
DRETS HUMANS